

Kéretlenül küldött
cikkeket csak ak-
kor küldünk visz-
sza, ha bélyeget
mellékelnek. Kéz-
iratokat hat hét-
nél tovább nem
őrzünk.

Szerkesztőség:
V., Vigadó tér 3.
Telefon: 117-58.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE, A NÓTISZTVEISELŐK
ORSZÁGOS EGYESÜLETE, A NAGYVÁRADI, SZOMBAT-
HELYI, TEMESVÁRI ÉS ARADI NOTISZTVEISELŐK
EGYESÜLETEINEK ÉS A „FÉRFIGA A NŐK VÁLASZTÓ-
JOGA ÉRDEKÉBEN” HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Lapunk tartalmát
csak a NŐ és a
társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.
Cikkek átvételé-
hez azonkívül a
szerző engedélye
is megszerzendő.

Kiadóhivatal:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-75.

TARTALOM: — Dr. Dirner Gusztáv. — *Bédy-Schwimmer Rózsa*: Magyarország megváltása. — A kormány a nők választójogáról — *Engel Zsigmond dr.*: Máikus Dezső munkásságáról és a házasságon kívül született gyermek problémája. — Glosszák. — A posta- és táviráda-tisztviselők beköszöntője. — *ly - a.*: Márkus Dezső a magántisztviselőkért — Karácsonyi gondolatok a nők választójogáról. — *Lendvay Jenő*, Temesvár: A koedukáció. — Szemle. — Feministák Egyesületének rovata. — Nőtisztviselők Országos Egyesületének rovata. — Nőkongresszus rovata.

Dr. Dirner Gusztáv.

Mintha a halál összeesküdött volna ellenünk: nem elégedett-még azzal, hogy egyet ragadott ki legjobbjaink közül, hanem Márkus után Dirnerre is lesújtott. Fájdalmas gyászunk mérhetetlenné fokozódott, soraink e tragikus megbontásán.

Dirner Gusztáv halála többet jelent számunkra egy munkára kész, nemes indulatú munkatárs elvesztésénél. Azt jelenti, hogy a feminista mozgalom két főmunkája: az anyaság védelme és a választójogért folyó küzdelem elvesztette legmegértőbb, legodaadóbb és legáldozatkészebb férfimunkását. Mindazok a kvalitások, melyek Dirner Gusztávot ékesítették: abszolút igazságérzése, szociális kötelességtudása, meleg érdeklődése az emberi haladás minden kérdése iránt kijegecesedtek abban a munkában, amelyet a nők egyenjogúsításáért folytatott.

A társadalom természetes egyensúlyának helyreállítása érdekében vetette latba élete értékes munkájának igen nagy részét. A társadalom javításának és gyógyításának leglényegesebb eszközét a felnőttek önkormányzási jogában látta. E jognak a nőkre való kiterjesztéséért páratlan odaadással, megingathatatlan konzekvenciával, semmivel el nem tántorítható ragaszkodással dolgozott utolsó lehelletéig.

Veszteségünket még fájdalmasabbá teszi az a tény, hogy Dirner Gusztávot akkor döntötte ki a halál sorainkból, amikor munkásságának hiányát a legjobban érezzük. A mikor előttünk az a feladat, amelynek előkészítésében olyan rendületlen kitartással, áldozatkész buzgalommal vett részt és amelynek befejezése az ő önkímélést nem ismerő, lelkes segítsége nélkül százszoros súlylyal nehezedik ránk.

Elvesztettük azt a két férfit, akit fentartotta bennünk a hitet, hogy a nemek harcában is győzni fog az emberi faj igazsága: az, hogy csak a férfiak és nők együttes szociális munkája változtathatja valamennyiünk otthonává a világot. Márkus és Dirner képviselték számunkra azt a bizonyítékot, hogy a férfiak összesége valamikor mégis csak megszűnik az emberi faj egyik felét rabszolgaságra alázott ellenségnek tekinteni.

Rettenetes csapás, hogy most ér bennünket Dirner halála, amikor a férfi-társadalom majdnem minden tényezője azon van, hogy a nemek békéjére vonatkozó minden hitünket és reményünket kiirtsa.

Most, hogy Dirner is az enyészeté lett, ridegen tátong körülöttünk az áthidalni csak részünkről megkísértett úr. De oly nagyra tartjuk elhunyt barátunk példáját, hogy bízunk az ő nemes szellemének testi elmúlását túlélő hatásában: hisszük, hogy emléke megihleti a népjogokért küzdőket, megláttatja velük a teljes igazságot.

Dr. Dirner Gusztáv munkásságát méltató cikkeket lapunk februári számában közlünk majd.

A nők választójogáért küzdőkhöz.

1. A választójogi reformjavaslat kizárja a nőket. (L. lapunk 5. oldalát.)

2. Az indokolás azonban elismeri, hogy a nőknek járna a választójog. (L. lapunk 5-7. oldalát.)

3. A javaslat sorsa: vagy egyáltalán nem kerül tárgyalásra, vagy módosítva lesz belőle törvény.

4. Az utóbbi esetben minden erőnkkel azon kell lennünk, hogy a módosítások magukban foglalják a nők választójogát is. Ahogy az angol nők választójogáért küzdők is a 20-án tárgyalás alá kerülő Reform Bili pót indítványaképen fogják azt megvalósítani. (L. lapunk 15. oldalát.)

5. *Mit* kell tennünk célunk elérése érdekében, arról körlevélben tájékoztatjuk ügyünk munkásait.

6. Senki sem vonhatja ki magát most a munkából. Minden nő és minden férfi, akár választó, akár nem, fontos szolgálatot tehet ügyünknek.

7. Munkát és pénzt kérünk.

8. Aki csak az egyiket vagy csak a másikat adhatja, szintén szolgálja ügyünket.

Nem szabad túrnünk, hogy a gonosztevők, hülyék, bordélytartók és részegség miatt közbotrányt okozókkal egy erkölcsi és politikai fokra állítsák a nőt.

*A Feministák Egyesületének
Politikai Bizottsága.*

Magyarország megváltása.

Írta: Bedy-Schwimmer Rózsa.

A méltóságnak közéletünket jellemző hiánya a választójogi reform korszakos fontosságú javaslatának benyújtását is vásári komédiává alacsonyította le.

Amire az ország nyolc éve készül, amiért elveket árultak és vettek, amiért embereket öltek, amiért megakasztották kultúránk és civilizációnk természetes fejlődését: az megszületett 1912. december 31 én.

Lukács László olyan félénken hozta javaslatát az ország elé, mint a bába visz leány-

csecsemőt a trónörököszt váró birodalmi nagyok elé.

A miniszterelnök ennek az országnak a siralmas közszellemét nem is jellemezhetette jobban, mint a korszakos eseménynek megfelelő minden külső és belső megindultságot kizáró gesztussal, amelylyel a három percig tartott ülés keretén belül a javaslatot a Ház asztalára vetette.

Az ellenzék hiányzott, a karzatok a háznagyi hivatal jóvoltából üresek voltak s a munkapártiakon mintha hideg verejték ült volna: így festett a Ház, amikor parlamentarizmusunk legnagyobbnak vélt eseménye lejátszódott benne.

De a parlament két elvetélt javaslat után megint csak életképtelen torzszülöttet vehetett atyai karjaiba.

Hogy a javaslat a férfiak és csak a férfiak választójogát kontemplálja, ezt sejtettük, amióta szeptember közepén a szociáldemokrata párt felől Lukácsra ijesztettek és Tisza rendületlen hallgatásba burkolódzott. Tudni pedig *biztosan tudtuk*, amikor a Népszava az eredeti szöveget átstilizálva így közölte Lukács tervezetének erre vonatkozó passzusát: „Az első szakasz szerint választójoga van *mindenkinek*, aki öt év óta magyar állampolgár, a törvényben kívánt kornak, állandó lakhelynek és a többi törvényes kelléknek megfelel. Minthogy a magyarországi szociáldemokrata pártvezetőség és a Népszava szerkesztősége Tiszához hasonlóan csak abszolút hímnemű világot ismer, termézetes volt, hogy a *mindenki* minden férfit jelent. Ellenkező esetben ugyanis felháborodásuknak adtak volna kifejezést, mint tették, amikor Lukács kilátásba helyezte a nők választójogának megadását.

Tudtuk tehát, hogy Lukács „politikai barátai” győztek igazságon, józanságon és a demokrácián. De azt is tudtuk, hogy a javaslat Kristóffyé és Andrásyé sorsára jut majd, mert *elfogadhatatlan*.

Egyszerűen elfogadhatatlan. Még ha józan észszel el is lehetne tekinteni – mint ahogy nem lehet – a nők jogainak mellőzésétől, akkor is minden erkölcsi felháborodásunk súlyával kellene kijelentenünk: e javaslat törvénynyé válása operetté országgá, hülyék intézetévé sülyeszténé Magyarországot. Világ csúfjává lennénk vele.

A nő jogainak elejtése tehát bennünket majdnem olyan kevésbé érint, mint a szociáldemokrata pártot. Persze nem egyazon okból. Ők még örülnek is neki, mert háremösztonéiknek kedves a nő mellőzése a közjog terén. Mi pedig a felháborodásnak nem azt a felkorbácsolását érezzük, amelyet egy egyéb tekintetben normálisjavaslatidézett volna elő bennünk,

mert tudjuk, hogy e javaslatból *nem válhat törvény*

A javaslat színleg minden férfinak megadja a választójogot, aki a kacskaringósan megkomponált feltételek valamelyikének 24, illetve 30 éves korában megfelel.

Valójában azonban a legszemérmertlenebb akadályokat önti törvényparagrafus formájába, olyan akadályokat, amelyekkel majdnem *minden* választót meg lehet fosztani politikai jogaitól.

Az egész javaslat olyan absurd, hogy részleteibe bele sem megyünk.

A nőkkel szemben külön elkövetett mérenyletről sincs sok mondani valónk. Itt csak idézni akarjuk, hogy Lukács javaslatának első paragrafusa szerint választójoga van a *férfinemhez tartozó* minden magyar állampolgárnak, aki, stb. stb. Ez tehát a nőket nyíltan és radikálisan kizárja.

A nők mellett a férfi állampolgárok közül pedig a következők vannak kizárva (14. §.):

1. aki *gondnokság* alá van helyezve, vagy akinek kiskorúsága meg van hosszabítva;

2. aki *elmebeteg*, akkor is, ha még nincs gondnokság alá helyezve; aki csőd alatt áll;

3. aki közjótékonyságban, vagy közsegélyben részesül, illetőleg abban részesült és attól a naptól, amelyen a részesedés megszűnt, egy év még el nem telt, ideértve azt is, aki hatóságilag fentartott népházban, szükséglakásban, vagy más menhelyszerű intézményben ingyen, vagy a lakás ellenértékéül nem tekinthető díjért lakik vagy lakott, nem értve ide azonban azt, aki betegsegélyző-, baleseti, rokkantsági vagy más eféle pénztárból kap segélyt vagy járadékot, aki elemi csapás miatt kapott segélyt, végül aki, vagy akinek gyermeke ösztöndíjban részesül, tanpénz, vagy vizsgadíj alól mentetett föl;

4. aki, vagy akinek *vele közös házaságban élő felesége bordélyüzletet tart*;

5. aki nyilvános helyen botrányt okozó *részegség* miatt 2 éven belül legalább két ízben jogerősen el volt ítélve és az utolsó büntetés kiállításától vagy elévülésétől számított egy év még el nem telt;

6. akinek választói joga az országgyűlési képviselőválasztások érvényessége fölött ítélő bíróság (165 §) határozatával fel van függesztve;

7. aki büntett vagy vétség miatt szabadságvesztés büntetésre van ítélve, az ítélet jogerőre emelkedésétől a kiszabott büntetés kiállításáig, kivéve, ha a büntetés feltételesen fel van függesztve, vagy királyi kegyelem útján elengedett vagy elévült; aki feltételes szabadságon van; aki büntett vagy vétség miatt jogerős

bírói határozattal elrendelt vizsgálati fogságban van;

9. aki nyereségvágyból elkövetett, vagy az állam ellen irányuló, vagy a büntettekről és vétségekről szóló 1878: V. te. 172. §-nak második bekezdésébe, vagy a büntető törvénykönyvek stb. módosításáról szóló 1908: XXXVI. t.-c. 43-44. §-aiba, vagy a kivándorlásról szóló 1909: II. t.-c.-be ütköző büntett vagy vétség miatt jogerősen szabadságvesztés-büntetésre volt ítélve, a kiszabott büntetés kiállításától vagy elévülésétől számított 5 év alatt, ha pedig ugyané bűncselekmények valamelyike miatt egy ízben már el volt ítélve, az újabban kiszabott büntetés kiállításától vagy elévülésétől számított 10 év alatt;

10. aki politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésére van jogerősen ítélve, az ítéletben megállapított idő alatt.

Ha a választói jogosultságot kizáró büntetés királyi kegyelem útján egészen vagy részben elengedett, a 9. pontban említett időtartam a királyi kegyelem keltével kezdődik.

Ha a büntett vagy vétség miatt a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése is ki van mondva, ennek időtartamát a 9. pontban megszabott időbe be kell számítani.

E csinos társaságban persze jól érezheti magát minden épeszű, gondnokság és csőd alatt nem álló. bordélyt nem tartó (de bordélyba nem is járó,) közsegélyt nem húzó, részegség miatt el nem ítél, ellenben kenyéréért dolgozó, családját gondozó, adót fizető, hazájának kultúrájáért és civilizációjáért odaadással dolgozó nő

Parlamentáris megváltásra van szüksége az országnak. Ez a javaslat nem váltja meg. *De nem válthatja meg egyetlen más sem, amely nem tartalmazza egyben a nők választójogát is.*

Tántoríthatatlanul és fokozott erővel előre: *meg kell nyernünk a csatát!*

A kormány a nők választójogáról.

A kormány választójogi javaslatának indokolása a nők választójogára vonatkozólag a következőket mondja (71-74. oldalon):

„Elvi fontosságánál fogva a nők választójogának kérdése is az általános indokolás keretébe tartozik. Ez a kérdés újabban mindenfelé egyre jobban előtérbe lép. A nők választói jogának hívei nagy lelkesedéssel és erélylyel igyekeznek az eszmét népszerűsíteni s megvalósítása számára a közvéleményt megnyerni.

Törvényjavaslatom a választói jogot csak a férfiaknak kívánja megadni. Nem azt jelenti ez, mintha a nő közéleti szereplésének jelentő-

ségét alábecsülném. Nagy súlyt helyezek a nő közreműködésére, különösen a szociális gondoskodás, az emberbaráti intézmények terén, ahol a nő valóban megbecsülhetetlen részese és munkatársa nemcsak a társadalmi tevékenységnek, hanem a modern irányban fejlesztendő közigazgatásnak is. Az egész magyar jogfejlődés is a nő megbecsüléséről tanúskodik. Hazánkban a nő helyzete mindig méltó volt nemes hivatásához. Úgy a közjogban, mint különösen a magánjogban érvényesült a nő jogának tiszteletbentartására irányuló törekvés. De a nő, mint a férfinak a gazdasági küzdelemben egyenrangú versenytársa, csak a legutóbbi időben foglalkoztatja a magyar közvéleményt és ezen a téren is a magyar nemzet lelki világát jellemző szabadelvűség érvényesül azokban a rendelkezésekben, amelyek gyors egymásutánban rombolják le a kenyérkereső nő útjában emelkedő megkülönböztető korlátokat. Ha ennek ellenére nem látom elérkezettnek az időt arra, hogy a nőkre is kiterjesszük a választói jogot, ezt a meggyőződést ugyanazok a szempontok érlelték meg bennem, amelyek általában kötelességévé teszik a törvényhozásnak, hogy a választói jog kiterjesztésénél a fokozatos fejlődés törvényszerűségét ne döntse halomra átmenet nélküli szélsőségekkel.

Amidőn olyan nagy új választóközönséget kell a legfontosabb politikai jog gyakorlásába belenevelni, amely számban rövid idő alatt megközelíti a mait, nem volna időszerű az átmenet megrázkódtatásait azzal fokozni, hogy a politikai küzdelmekbe éppen most be vonjuk a nőt is, aki viszont csak veszítene azáltal, ha a gazdasági versenyben sem kiegyenlített ellentéteket a pártellentét fokozná.

A nő választói joga felett elméleti vitába bocsátkozni nem kívánok. Mint ahogy a férfi választójogának kérdésében sem indulok ki az elvont elméletek alapjáról, éppen úgy tisztán a célszerűség szempontjából bírálok el azt a kérdést, hogy ugyanakkor, amikor a legszűkebb korlátok közé szorított választójogról megyünk át a széleskörű jogkiterjesztésre, a nő választói jogának megadásával is szaporítsuk-e a jövő bizonytalan esélyeit. Azoknak, akik elméleti érvek álláspontjáról követelik a votumot a megélhetéséért önállóan küzdő nő számára, a gyakorlati célszerűség érveivel felelek. Méltányosnak tartom, hogy az a nő, aki a maga kedvezőtlenebb fegyverzete ellenére is a férfikkal egyenlő feltételek mellett küzd a mindennapi megélhetéséért, vagy az ezentúl emelkedő közéleti érvényesüléséért folyó örök harcban, hozzászólhasson a közügyekhez. A gazdasági és kulturális fejlődés bizonyos színvonalán meg is lehet találni azokat az ismerveket, amelyek útmutatása mellett a nőnek is juttathatunk választói jogot.

A nő választói cenzusának legtermészetesebb alapja az értelmiség, a vagyoni helyzet és az önállóság volna. E feltételek azonban akár kombinálva, akár külön-külön tekintve, nem tennék lehetségessé az igazságos selection. Ugyanis a magyar gazdasági és társadalmi életben a kenyérkereső, valamint a közéletben egyébként szereplő nő helyzete még nem alakult ki annyira, hogy nagymérvű igazságtalanság vagy hiányos általánosítás nélkül már most megállapíthatnák a korlátokat, amelyekben belül a nő választói joghoz juthatna. A nőnél a vagyoni vagy önállósági kellékek fenforgása esetében sem engedhetnők el rendszerint az értelmi cenzust, mert a mai szociális viszonyok mellett az értelmiség alsó fokán levő munkásság körében a kenyérkereső nőnek aránytalanul kevesebb tere nyílik arra, hogy a közéleti állásfoglaláshoz szükséges ismereteket bármily felületesen is megszerezhesse, mint a férfinak. Az ennek következtében mellőzhetetlenül magasabb értelmiségi cenzus viszont arra az igazságtalanságra vezetne, hogy éppen a kizárólag saját tisztességes keresményükből élő, önálló nők nagy többsége maradna ki a választók sorából. És nem lenne választójoga a közéletben, vagy a maga családi körében női hivatását kiválóan betöltő sok művelt nőnek sem, aki az átlagos mértékül megkövetelt iskolai bizonyítványt nem tudja felmutatni, mert otthon tanították.

Ha tehát már most adnók meg a nőnek – egyéb kellékek mellett feltétlenül ragaszkodva a magasabb értelmiségi cenzushoz is – a választói jogot, ez a gyakorlatban csak elenyészően kis számú nőt juttatna az urnához. Mivel pedig az iskolázottságnak a minimálison felül álló mértéket túlnyomó részben a vagyonosabb polgárság körében találjuk meg, a nőnek a magasabb értelmiségi cenzusra is alapított választói joga a gyakorlatban osztály«előnyyé alakulna át, amely a férfi társadalomban meglévő választójogi ellentéteket a nők közé is bevinné és így megnyugvás helyett az osztályellentéteket élesítené ki.

Főként ezek a szempontok indítottak arra, hogy a választói jognak a nőkre való kiterjesztését ez alkalommal javaslatba ne hozzam.”

Hisztóriai szempontból érdekesnek tartjuk Kristóffy és Andrássy indokolásának közlését is. *Kristóffy* 1905. decemberi javaslatából: „A férfinemet, mint a választójogosultság egyik kellékét kifejezetten meg kellett említeni, mert az 1879-iki L t.-c. értelmében a magyar állampolgárok körébe egyaránt tartoznak férfiak és nők. – Azt hiszem, a nők választói jogának kérdésével ez idő szerint nem szükséges bővebben foglalkoznom – Ezt a kérdést a nők hivatása, a célszerűség szempont-

jából az elmélet és a törvényhozások eddig úgy döntöttek el, hogy a nőket a parlamenti választói jogból kizárták.”

Andrássy 1908. novemberi javaslatából: „Oly mérvű jogkiterjesztésről, hogy a választói joggal a nőket is felruházzuk, ma még komolyan alig lehet szó. (A 24 éven felüli magyar honos nők száma, az 1900. évi népszámlálás adatai szerint, kerekszámban négy millió. – Ebből írni-olvasni tud 1,600.000 – 40%.) A női hivatás eszményi felfogása azt követeli meg, hogy a nők a politikai élet küzdelmeitől távol maradjanak. A gyakorlati célszerűségi szempontok a törvényhozások túlnyomó többségét idáig a nőknek a politikai jogok gyakorlásából kizárására indították.”

Márkus Dezső munkásságáról.

A házasságon kívül született gyermek problémája.

Írta: *Engel Zsigmond dr.*

Márkus Dezső dr. a Magyar Jogászegyletben már 1908. évben (Magyar jogászegylet! értekezések 137. sz.) nagy terjedelmű hatalmas előadást tartott a házasságon kívül született gyermekjogáról, ugyanerről a kérdéstről felszólalt ott 1902. évben (Magyar jogászegylet! értekezések 201. sz.) és 1903. évben (Magyar jogászegylet! értekezések 292. sz.), számos cikket írt erről a kérdéstről a jogi szaklapokba, a Feministák Egyesületének Gyakorlati Tanácsidőjában és gyermekvédelmi ülésein élénk részt vett, az Országos anya- és csecsemővédő egyesület jogi bizottságának elnöke volt, stb., stb.

Márkus Dezső dr. azonban nemcsak író, hanem bíró is volt, a legfőbb bíróságnak, a m. kir. Curiának felülvizsgáló tanácsában működött, vagyis abban a tanácsban, amely harmad- és végső fokon intézi a házasságon kívül született gyermek jogának érvényesítése iránt indított pereket. Lehetetlen Márkus Dezső dr. emlékét jobban megörökítenem, mint úgy, ha kifejtem, hogy mit tett ő a Curia felülvizsgáló tanácsában a házasságon kívül született gyermek érdekében.

Jogászegyleti értekezésében Márkus Dezső dr. szórói-szóra a következőket mondja: „Egyáltalában a legnagyobb bűnének tekintem minden törvényhozásnak azt, hogy a társadalmi kérdéseket tisztán jogászai szempontból – ne méltóztassék félreérteni, nem jogi szempontot mondok – a jogászai konstrukció, a jogászai teoriái, kategóriái és szisztémái szempontjából akarja megoldani. Ezer: felfogással, azt hiszem, szakítanunk kell. Társadalmi kérdéseket mindig az emberiség, a szív és az érzés szempontjából kell vizsgálni és megoldani, tekintet nélkül arra, vajjon az eredmény micsoda romboló hatással lesz az eddigi vagy kétezer esztendősi jogi teoriákra, amelyek lehetnek igen szépek és igen okosak, de nem mindig fejezik ki az emberi érzést, az igaz ember érzését”.

Márkus Dezső dr. már tagja volt a Curia felülvizsgáló tanácsának, midőn az 1907: XVII. t.-c. 2. és

3. §-al a Curia felülvizsgáló tanácsának a hatáskörét azon gyermektartási ügyekre szorította, amelyekben a három évi tartás értéke 2500 koronát meghalad, vagyis amelyekben legkevesebb havi 70 korona tartásdíjról van szó. Minthogy a gyermektartási perek aránytalanul túlnyomó többségében 70 koronánál kisebb havi tartásdíjról van szó, kézenfekvő, hogy a Curia felülvizsgáló tanácsához évenként alig 3-4-5 gyermektartási ügy jön fel ezen törvény életbeléptetése óta. A többi ügyekben a felülvizsgáló az ítéletátlákhöz jön és így fokozott jelentőséggel bír azon körülmény, hogy a Curia felülvizsgáló tanácsa hogyan bíraskodik azon egynéhány gyermektartási ügyben, amely hozzá kerül. Márkus Dezső dr. rögtön átlátta, hogy a Curiának ezen kérdésekben a jogegység és a radikális fejlődés legfőbb öréneke kell lennie, nehogy a vidéki Ítéletátlák teljesen lehetetlen és maradi álláspontokat juttassanak diadalra.

Márkus Dezső dr. óriási tekintélyét latba vetette, hogy a Curiának minden egyes határozata ügy jogászai, mint szociálpolitikai szempontból remekmű legyen. Senki sem tagadhhatja, hogy ezen törekvését sikerült megvalósítania és hogy a Curia határozatai a táblák határozatai felett elérhetetlen magasságban tündökölnek.

Márkus Dezső dr. leglelkesebb vezére volt annak az iránynak, amely azt hirdette, hogy a probléma egyedüli tisztességes megoldása a házasságon kívül született gyermeknek a házasságon belül született gyermekkel való teljes egyenlősítése. Ezzel már körülbelül meg is jelölttem azt az irányt, amelyben a Curia határozatai haladtak. A jogászok és az alsóbb bíróságok fejcsóválva olvasták a jogi szaklapokban a Curia határozatait és számtalanszor hallatszott kiváló jogászok szájából a megjegyzés, hogy nem lehet ráismerni arra a Curiára, amely egykoron a jogászai konzervatívizmus leghatalmasabb fellevegője volt. Akár Márkus Dezső dr. volt az előadója, akár a tanács más bírója, nem kellett nagyító üveggel felfedezni a tanács határozatában a szociális olajcseppet, mert az volt az Ítéletnek legfontosabb alkateleme.

Márkus Dezső dr. köztudomás szerint a magyar tételes jognak legjobb és legalaposabb ismerője volt. Sohasem fejtelt ki oly nézetet, amely jogászai meggyőződésével és a tételes joggal ellenkezett volna. De felhasználta a tételes jog hézagait, hogy a tételes jog alapján bár. de a jog és a kor szellemének megfelelően döntse el az eldöntendő kérdéseket. Tette ezt olyan ítéletekkel, amelyek indokolása a hatalmas jogi tanulmány volt, amelyek gyönyörű stílusa, hatalmas logikája, borotvaéles jogászai okfejtése kibékítette azon jogászokat is, akik az ítéletek rendelkező részével nem értettek egyet. Ezen ítéletek egyúttal a legékebben szóló bizonyosságot szolgáltatnak amellyel, hogy igazi jogász ezen problémákra csakis olyan választ adhat, amely a házasságon kívül született gyermekek anyagi és erkölcsi érdekeinek megfelel, amely betűjogászai szempontból lehet helytelen, de emberi szempontból semmiesetre sem az. Nem mondok le azon reményről, hogy a tervezett monográfiát mégis csak ki fogom adni és ezzel Márkus Dezső dr. emlékét még maradandóbbá fogom tenni.

1910. évben megjelent a „Házasságon kívül született gyermek jogvédelme” című művem, amely kizárólag

jogászai munka volt és kizárólag a tételes magyar jog álláspontját tartalmazta. A jogászok túlnyomó többsége minden habozás nélkül fogta rá ezen munkára, hogy az teljesen egyoldalú, hogy az túlzásokat tartalmaz. Annál nagyobb elégtételre szolgált, hogy Márkus Dezső dr., aki művemről megjelenése után néhány héttel az „Ügyvédek Lapja”-ban hosszabb bírálatot írt, majdnem mindenben osztotta nézeteimet.

A bírói gyakorlat Márkus Dezső dr.-nak és nekem adott igazat. Említett művem megjelenésekor a jogászok azt mondták, hogy e könyv nem tartalmazza a magyar bíróságok álláspontját és íme, a jövő beváltotta legvérmesebb reményeimet is. E könyv megírásakor feljegyeztem magam számára azon kérdéseket, amelyeket még a bírói gyakorlatnak kedvező irányban kell eldöntenie. Egynéhány kérdésre még nem adott választ a Curia, mert még nem nyílt arra alkalma. Azonban a legtöbb kérdésre igenlőleg felelt olyannyira, hogy könyvem újbb kiadása a Curia elvi jelentőségének deklarált határozatai alapján fog rámutathatni arra, hogy íme az, ami még egynéhány évvel ezelőtt még vitás volt, most már a házasságon kívül született gyermekekre nézve kedvező irányban nyert eldöntést.

Röstellem, hogy magamról is kell beszélnem, de mentse szerényletségetem azon körülmény, hogy polgári perben a bíró nem terjeszkedhetik túl a felek kérelmén és hogy a felülvizsgálati bíróságnak választ kell adnia a peres felek által fölvetett jogkérdésekre. A kir. Curia tehát csakis abban az esetben nyilatkozhatott az egyes kérdésekre vonatkozólag, ha arra neki a felek módot nyújtottak. Életem legnagyobb sikerének tartom, hogy ismételt esetekben módot adtam a Curiának arra, hogy a házasságon kívül születet: gyermekekre nézve kedvező irányban hozzon óriási elvi jelentőségű döntést s ezzel irányítsa az alsóbb bíróságok ítélkezését is. A nekem elintézés végett átadott óriási mennyiségű gyermek-tartási ügyek közt nagy buzgalommal és óriási fáradsággal kellett kikeresnem azon eseteket, amelyek majd fölkerülnek a Curiához és ezen eseteket kezdettől fogva úgy kellett földolgoznom, hogy a Curia által eldöntendő jogi kérdések a lehető legélesebben és leghatározottabban kidomborodjanak.

Hogy Márkus Dezső dr. engem barátságára méltatott, kizárólag annak köszönhetem, hogy mint ügyvéd oly irányban fejtettem ki tevékenységet a házasságon kívül született gyermek érdekében, amelyet ő mint bíró helyeselt, dacára annak, hogy ezen irány számos jogász előtt túlzottnak és jogászilag meg nem indokolhatónak tűnt föl. Engem, amióta Márkus Dezső dr. benn volt a Curia felülvizsgálati tanácsában, mindig gyötört a kétség, hogyan fogja tudni Márkus Dezső dr. álláspontját elfogadtatni a tanács többi bíráival. Jól tudom, hogy félelmem nem volt alaptalan, mert több esetben megtörtént, hogy Márkus Dezső dr. álláspontját csakis úgy tudta keresztülvinni, hogy a döntésnél a tanács többi tagjainak csekélyebb engedményeket tett, amelyek azonban nem érintették a kérdésnek lényegét.

Néhány hónappal halála előtt említettem neki, hogy szeretném összegyűjteni a házasságon kívül született gyermekekre vonatkozó azon határozatokat, amelye-

ket a Curia az ő referálása alapján hozott és azokat szeretném az én perirataimmal kiegészítve könyvalakban kiadni Természetes és magától értetődő, hogy igaz örömmel és lelkesedéssel fogadta ezen eszmémet, mert bár a Curia felülvizsgálati tanácsa az összes határozatokat elvi jelentőségűeknek deklarálta és azok megjelentek nemcsak a jogi szaklapokban, hanem a döntvénytárakban is, sőt az „Ügyvédek Lapja”-ban a legtöbbhez a határozat közlésével egyidejűleg én írtam kommentárt, még a jogászközönség sem tudta, hogy ezen határozatok mind Márkus Dezső dr. lángeszének termékei és hogy ezen határozatok majdnem teljes képet nyújtanak azon álláspontról, amelyet Márkus Dezső kir. a házasságon kívül született gyermek kérdésében elfoglalt.

Nem lehet föladatomban itt részletesen ismertetni a Curiának Márkus Dezső dr. által megfogalmazott fentemlélt határozatait. Itten csak öt határozatot ismertetek, amit annál inkább tehetek, mert hiszen mind az öt perben a felperest én képviseltem.

(Folytatjuk)

GLOSSZÁK.

Az adófizetés és a család szentsége.

Israel Zangwill mondta egy szellemes beszédeben: „A modern házassági törvények szerint egy meg egy az egy és az az egy a férfi”. Az új adótörvény, amelynek életbeléptetése ellen Vázsonyi Vilmosnak sikerült olyan hatalmas mozgalmat indítani, újabb illusztrációja Zangwill tételének. Az adótörvény ellen demonstráló gyűlésen mondta erre vonatkozóan Vázsonyi: „A család szentségét az adótörvények végtelenül tisztelik, az adókiivetés szempontjából a finánc á karolja az egész családot. Tartsatok össze, úgymond, és egybefűzi elválhatatlanul a férjet és feleséget dogmatikus erővel. Mindkettőnek jövedelme egyet számít, összefűzi a gyermekeket, a felmenőket, a lemenőket, összefűzi az oldalrokonokat, mind, akik egy háztartásban laknak. Hogy miért, tisztelt uraim, a célzat oly egyszerű és világos. Vajjon hol van egy cigányputriban együtt egy család, ahol az apa, anya, a gyermekek, fel- és lemenők és oldalrokonok együttesen 800 korona évi jövedelmet szerezni ne tudnának? A család szentsége kifejezésre jut íme, az adótörvényekben és az adótörvényeknek ez az oktatása a magyar nép bizonyos vidékei számára azt jelenti, hogy a konkubinátus a pénzügyileg hasznosabb és adózási szempontból okosabb, mint a legitimitás és a családi élet, mert ott külön adóztatják meg az embereket. A családi életnek külön adója van azzal, hogy akik egy háztartásban élnek, azoknak jövedelmét összesámítják vagy azért, hogy ne legyen létminimum, vagy pedig azért, hogy a jövedelmi adó szempontjából egy magasabb skála alá jussanak, összegezve jövedelmüket,

mint amely alá jutnának akkor, ha a jövedelmüket külön-külön vennék megadóztatás alá”. Csak férfiaknak. Lukács választójogi reformjavaslatának benyújtása után a szociáldemokrata párt ellenstatisztikát felveendő a következő szövegű kérdőívet adta ki:

„A magyarországi szociáldemokrata párt választójogi statisztikája.

Csak férfimunkások töltsék ki.

Egyéni kérdőlap.

1. Neve.
2. Foglalkozása (szakmája).
3. Életkora.
4. Mióta lakik ebben a városban?
5. Hány elemi osztályt végzett el sikerrel?
6. Hány középiskolát végzett sikerrel (polgári, reál, gimnázium)?
7. A tanonciskola hányadik osztályát végezte el sikerrel?
8. Volt-e a katonaságnál altiszt?
9. Tud-e írni, olvasni?
10. Mióta van alkalmazásban jelenlegi munkaadójánál?
10. Ha munkanélküli:
 - a) Mikor lépett ki utolsó munkahelyéről?
 - b) Legutóbbi munkahelyén mennyi ideig állott alkalmazásban?

A kérdőív szigorú pontossággal, azonnal kitöltendő és a műhelybizalmiférfinak haladéktalanul átadandó”.

A férfi és a nő osztályharca történetének felette beszédes dokumentuma ez a kérdőív.

Perverz szociális érzések. A lapok most állandóan közölnek eféle jelenéseket:

„A józsefvárosi „Gyöngyvirág” jótékonyági asztaltársaság huszonegy szegény gyermeket látott el teljesen ruhával. Az ünnepet Grünfeld Simon elnök nyitotta meg. Beszédében köszönetet mondott mindazoknak, kik adományaikkal hozzájárultak, hogy a gyermekek megkapták téli ruhájukat. Megható volt, mikor a gyermekek új ruhájukban, örülő anyjuk kíséretében, csupa derű között távoztak. Az ünnepélyt táncmulatság fejezte be és a sok szép asszony és leány reggelig ropta a táncot.”

Téli ruha jár a gyermeknek. Miért kell szép asszonyoknak és lányoknak reggelig táncot rogni, amikor 21 gyermek megkapja a télikabátját? Miért kell ünnepet csinálni abból, hogy ül gyermek megkapja a téli kabátját? És miért kell Grünfeld Simonnak ehhez egy beszédet mondani?

Ha nők tennék. Szürke, dermesztő idő, A nyirkos hideg a velőket átjárja. Meleget, műmeleget, ha már a napnak nem lehetünk urai. Szenet! Szenet? Ha volna. Miért nincs? Mert a közellátás kizárólagosan férfi munka.

Amit a férfiak csinálnak, pedig kétségtelenül tökéletesen van elintézve. Bezzeg, ha mi nők volnánk érte felelősek, mit szólnának ahhoz, hogy télvíz idején szén nélkül halálra fázhat egy ország fővárosának népe?

Egy és egy az egy. A választójogi javaslat egyéb igazságos intézkedése mellett arról is gondoskodik, hogy egy bizonyos összegű adót fizető férfiak választójogot kapjanak. Igen ám, de megeshetnék, hogy a férfi nem üti meg az adócenzust, míg a felesége azt tán túl is haladja. Mit tesz ilyenkor az adócenzusban államfentartó erőt látó kormányzati bölcsesség? Az adócenzust megütő nőt politikai jogokkal ruházza fel, a férfit pedig kizárja. Ez nem volna igazságos, de az ő szempontjukból legalább logikus. Ok azonban azt mondják (9. §.): „A választó föld- és házadóhához hozzá kell számítani a vele közös háztartásban élő feleség és kiskorú törvényes (törvényesített) gyermekek ugyanolyan adóját is”. Egy meg egy az egy.

A posta- és táviráda-tisztviselők beköszöntője.

Üdvözlünk benneteket, ti megbecsülhetlen előharcosa! a nők emberi jogainak! Üdvözlünk benneteket, feministák!

Akik titkon, lélekben régen társaitok voltunk, im itt vagyunk a magunk tényleges valóságában, hogy társadalmi állásunknak megfelelően, postásai legyünk a ti eszméiteknek, hogy amit a ti erős akaratok, *szívós* kitartásotok nehéz küzdelmek árán eddig megteremtett, azt mi is segítsük a társadalomban terjeszteni, s ezáltal bár csak egy talpalatnyi újabb területet meghódítani.

A kultúra az emberiség megváltója!

Ahol egyszer fejét felüti, ott világosság és melegség árad; ott az életnek tavasza van, ott új eszméket kelt, amelyeknek létjogosultságát megtagadni senkinek sem áll módjában, csak ideig-óráig.

Ha akadt volna valaki közülünk, aki csak rövid idővel ezelőtt is mondani mert volna, hogy mi nyíltan, céltudatosan társulni fogunk tivéletek. a többi valamennyi bojkottálta volna, nehogy gyanú érje, hogy közülük valaki is feminista, mert annyira elnyomottnak *hitték* magukat, hogy a szabadság és jog utáni vágyunk egy sóhajjal való kifejezését is büntethetőnek *hitték*.

Nem ok nélkül húztam alá ezt a szót, hogy: *hitték!*

S hogy ma tudjuk, hogy ez csak hit, még pedig tévhit volt, ez a kultúra, a haladás műve!

Megcsapott minket is az élet e tavaszi szellője felgerjesztette bennünk a vágyat, hogy éljünk! éljünk – nem mint legjobb esetben dísznövény, – hanem éljünk, mint öntudatos ember, aki kötelességet vállal és ezért jogokat kíván.

Mozogni kezdtünk, hogy az élettői mi Is kicsikarjuk a bennünket megillető jogokat, s vágyva gondoltunk tirátok, akik szépen haladtok azon az úton, mely a nők

az emberi méltóság piedesztáljára fogja vezetni; társulni akartunk veletek, hogy együtt küzdjünk a szép célért, s e vágyunk oly erős volt, hogy leküzdve az ördögtől való félelmünket, szembe akartunk vele nézni, s ha kell, megküzdeni vele igazunkért s legyőzni őt!

És lám! Itt ismét bebizonyosodott, hogy az ördög nem olyan fekete, mint amilyennek festik! Sőt! Nagyon kedves, nagyon okos, nagyon előzékeny. Sőt nem is Ördög, hanem ember! Ember a szó legnemesebb értelmében, aki telve van az igazság érzetével, aki a kultúrát nem hogy megállítaná útjában, de haladásra készíti. s ahol lehet útját egyengeti.

A postásnők csatlakozását a feministákhoz eddig egy dajkamese akadályozta meg. Meg nem állapítható forrásból terjedt a híre, hogy fölfelé rossz néven veszik, hogy áthelyezések stb. járnak nyomában.

E sorok Írója, akinek alkalmá volt a budapesti postakerület igazgatójáról, Demény Károly főigazgató úrról személyes tapasztalatból véleményt alkotni, lehetetlennek tartotta, hogy ő valaha valamely nemes kultúrmozgalommal ellentétben álljon, aki az igazságot esetleges hivatalos szempontból is a legkisebb nyomással is befolyásolná.

S hogy ez irányban általános megnyugvást biztosítson azok körében is, akiknek nem volt alkalmuk a főigazgatót közelebbről ismerni, akik csak úgy ismertek, mint fölöttes hatóságuk egyik legmagasabb képviselőjét, s akik az ellenőrizhetlen „on dit” következtében féltek felettes hatóságuktól, egyenesen hozzáfordult a következő kérdéssel: Szabad-e a posta nőalkalmazottainak, mint magyar nőknek a VII. választójogi nőkongresszus alkalmából, a vendéglátás körül szolgálatait a feministáknak felajánlani?

A válasz oly előzékeny és kedves volt, sőt szinte aprehensív, amiért ennek a kérdésnek szükségét éreztük, hogy a másik kérdést, hogy: lehet-e postásnő a feminista egyesület tagja? már csak udvariasságból tettem fel, mert biztosan tudtam, hogy a válasz erre épen olyan kedvező lesz, mint az előbbi kérdésre.

Demény Károly főigazgató úr nem csupán rövid igennel válaszolt kérdésemre, hanem kijelentette, hogy ő soha semmiféle ellenszenvvel nem érzett a feminista egyesület iránt, sőt minden alkalommal legőszintebben támogatta, s az őt jellemző szeretetreméltósággal úgy nyilatkozott, hogy egyenes kérdésemet megtiszteltetésnek veszi s azt tovább adja Follert Károly vezérigazgató úrnak, noha előre tudja, hogy a vezérigazgató úr szintén azt a nézetet vallja, hogy a nők társadalmi elismertetésének útját egyengető feminista egyesülettel való társulás semmi kifogás alá nem esik.

Kimondhatlan örömmel csak fokozta Demény főigazgató úr későbbi kijelentése, hogy a vezérigazgató úr nézete az övével megegyezik.

Amikor a tévhit sötét, fojtó köde eloszlott körülünk, sietve jöttünk hozzátok, hogy nyíltan üdvözljünk benneteket, s hogy a nők jogaiért s a társadalom nemesbítéséért folytatott küzdelmekben mi is részt vegyünk.

Fogadjatok bennünket testvéri szeretettel s ajándékozatok meg bizalmatokkal.

A m. kir. posta távírda és távbeszélő kezelőnői

Márkus Dezső a magántisztviselőkért.

Írta: – *ly-a.*

Nem ült még el az a fájdalmas megilletődés, mely *Márkus Dezső* halála nyomán kelt szerte ez országban a jogtalanok, a védtelenek, a százszor kisemmizettek sűrű soraiban.

A házasságon kívül született gyermekek melegsívű pártfogójukat, az emberi jogaikért küzdő nők küzdelmükben lankadatlan erejű segítőtársukat, a bírák és ügyészek jogos kívánságaik úttörő harcosát gyászolják *Márkus Dezső*ben, akivel a magyar jogászvilág díszé, a magyar „bon jure” hullott időnek előlte sirba.

De mérhetetlen a veszteségük a férfi és női magántisztviselőknek is. Törekvéseik igaz megértőjét, bátor előbbrevívójét veszítették el ők is *Márkus Dezső*ben, aki a m. kir. Curia bírói székében is melléjük állott, ha alkalmá volt rá.

Régi és indokolt panasza a tisztviselővilágnak, hogy a vállalati nyugdíjpénztárak igazságtalan rendelkezései sok súlyos sérelem okozói. Ha egy tisztviselő állást keres, – főleg ha szervezetlen, tapasztalatlan fiatal tisztviselő – többnyire olyan állást választ, amely 30-40 évi szolgálat után nyugdíjjal kecsegteti, jóllehet ennek fejében általában rosszabbul fizet, mint az a vállalat, melynek nincs nyugdíjalapja.

Belépésekor aláírtnak a tisztviselővel egy nyugdíjalapszabályt, amelyben van egy kikötés, mely szerint a nyugdíjjarulék címén befizetett összegeket még akkor sem követelheti vissza, ha állását önként hagyja el. Ami azt jelenti, hogy az évek hosszú során át befizetett nyugdíjpenzeket – fizetésének 1-10%-át – egyszerűen a vállalatnak ajándékozta, ha otthagyja állását akár azért, mert jobb kínálkozáván neki, helyzetén javíthat, akár azért, mert valamilyen oknál fogva lehetetlen volt hivatalában megmaradnia. Hogy az okoknak milyen variációi foroghatnak itt fenn, azt mindenki elképzelheti, aki ismeri egy nagyobb vállalat irodájának belső életét.

A tisztviselő állásváltoztatási szabadságát tehát csak súlyos anyagi áldozat árán tarthatja fenn. A másik szerződő fél, a munkáltató, a főnök, nagyon jól tudja ezt, él és vajmi gyakran vissza is él tisztviselőjének ezzel a kötöttségével, ami rosszabb fizetésben és előmenetelben szokott megnyilvánulni.

A tisztviselő-rabszolgák évtizedeken át nyugodtan túrték ezt a lehetetlen állapotot. Legújában azonban előfordult már néhány eset, amikor peres úton igyekeztek a vállalati nyugdíjpénztárba befizetett összegeket visszaszerezni. Egész sereg ilyen pert folytatott le mostanában Besnyő Béla dr. budapesti ügyvéd, aki tapasztalatait irodalmilag is igen érdekesen dolgozta fel.*)

A kir. ítéltábla mindezekben a perekben arra az álláspontra helyezkedett, amelyet röviden „aláírtál – fizess” elnevezéssel szoktak illetni. Nem vette tekintetbe, hogy a szerződő felek szabad akaratáról nem lehet komolyan szó ott, ahol az egyik fél milliomos vállalat, a másik

*) Magántisztviselők nyugdíja. A nyugdíjbefizetések visszakövetelése. Írta dr. Besnyő Béla ügyvéd. Különlönyomat. a „Jogállam” XI. évfolyamának 7-9. füzetéből.

nyomorgó kistsztviselő, akinek az a fontos, hogy kenyérhez jusson, ha drágán is.

Egy ilyen per eljutott 1912. elején a kir. Curiáig, amely szakítva az eddigi bírói gyakorlattal, elvi jelentőségű határozattal, kimondta, hogy:

„A nyugdíjintézeti szabályoknak az a rendelkezése, hogy a magánalkalmazott a szolgálatból való önkéntes kilépése esetére elveszti igényét a befizetett nyugdíjjáradékokra, érvénytelen akkor is, ha az alkalmazott, – ki ez alkalommal főnökével szemben mindenkor kényszerhelyzetben van, – alávetette magát e szabályoknak. A nyugdíjintézeti alapszabályok miniszteri jóváhagyása e kikötést érvényessé nem teszi”.

Ez az elvi jelentőségű határozat szinte meglepően radikális volna a legfelsőbb bíróság részéről, ha nem tudnók, hogy a kérdéses ügyet Márkus Dezső dr. referálta.

Legszívesebben lenyomtatnánk itt az egész indokolást, mely Márkus Dezső személyes munkája. Ezt azonban e lap terjedelme nem engedi meg, miért is csak néhány passzust idézünk belőle.

„... ennek a felfogásnak a kiinduló pontja az, hogy a munka és a szolgálati szerződés szabadságának mindkét szerződő fél révén egyenlő fölvetése a legtöbb esetben csak fikció, mert aki állást keres, vagy állását megtartani kénytelen, igen gyakran képtelen sikerrel megóvni a maga legméltányosabb érdekeit is és viszonyainak nyomása alatt kénytelen elfogadni azokat a föltételeket, amelyeket a munkaadó elébe szab. Sokszor nincs is, sőt nem is lehet tisztában a magára vállalt kötelezettség igazi horderejével. Meggondolatlanságból vagy a gazdasági viszonyok nyomása alatt gyakran oly megállapodások jönnek létre, amelyeknek abszolút keresztülvitele a munkát, illetve szolgálatot vállaló legjogosabb emberi érdekének méltánytalan megsértésével járna. Ilyenkor lép közbe a modern törvényhozás és ennek híján a jogos érdek megvédésére hivatott bíróság, erkölcsi és társadalmi okokból szükségképpen és kötelezőszerűen a gyöngébb felet oltalmazva, annál is inkább, mert ezzel elejét veszi egyes érdemes ekzisztenciák igazságtalan tönkremenésének és a szegényellátásra szoruló tömeges szaporodásának. így keletkeznek az összes modern törvényhozások ama rendelkezései, amelyek jogi szempontból hatálytalanoknak mondják ki a munkaadó, illetőleg a főnök bizonyos kötelezettségeknek szerződéssel megszorítását, vagy megszüntetését a munkás, illetőleg alkalmazott rovására, amely rendelkezések a felmondás körül az alkalmazott érdekét abszolút hatályiyal védik; amelyek kizárják az egyes munkájának, illetőleg szolgálatának túlságosan hosszú időre lekötését vagy az u. n. versenytalalomnak egyoldalúan korlátozó alkalmazását stb.”

.... az ilyen kényszerhelyzetet megalapító, bárha külső alakjukban egyezményes jellegű megállapodásoknak jogi hatály nem tulajdonítható. Erre az általános jogi fölfogásra vezethető vissza, hogy pl. a magán-szolgálatban és az egyes közszolgálatokban alkalmazottak nyugdíjbiztosításáról szóló. 1906. december 16-án kelt és ezen a téren úttörő jellegű osztrák törvény is 25. §-ában rendeli, hogy az, akinek biztosító kötelezettsége kilépés, vagy a törvény területi hatályán kívül alkalmazása követ-

kezében megszűnt, a fizetett díjaknak kamat nélküli visszatérítését igényelheti.”

„Mindezeknek a szempontoknak mérlegelésénél ki kellett mondani, hogy az alperes egyesület nem tagadhatja meg a F. biztosító intézettől önként megvált felperestől a részéről tagságának idejében befizetett járulékoknak általa, kamat nélkül kért visszafizetését, noha erről az alperes egyesület alapszabályai nem is rendelkeznek”.*)

Ez volt Márkus Dezső felfogása a magánnyugdíjpénztárakról és a nyugdíjbefizetések visszatérítéséről. Nincs magántisztviselő, aki radikálisabb lehetne e téren és nem lehet magántisztviselő ebben az országban, aki tisztelettel ne hajtana meg fejét annak az embernek emléke előtt, aki ezt a felfogást az igazságszolgáltatás legfelső fórumán is érvényre Juttatta.

Karácsonyi gondolatok a nők választójogáról.**

E földön minden szép és jó létrejöttét a nők inspirálták, az ő kezeiket mindenütt áldás követi. Remélem és hiszem, hogy ha Magyarország közügyeibe beleszólhatnak, emelni fogják a sülyedt politikai morált. Lejebb Magyarországot a magyar hölgyek sem vihetnék, mint mi férfiak tettük az utolsó 40 év alatt.

Előre hát bátor, lelkes honleányok! Hódolattal üdvözöllek Titeket!

Szemere Miklós.

* * *

Nem akarom, hogy a fizikailag legértékesebb férfianyagot a háború mészárszékére vigyék és megfordított selectióval csupán a csenevész férfiak életbenmaradását biztosítsák. Akarom, hogy civilizált életbenmaradásához hasonlóan a civilizált államok is elfogulatlan bírák elé terjesszék pörös ügyeiket.

Nem akarom, hogy a közoktatásügy legyen az államháztartás legmostoháiban ellátott munkaköre, amelyben csupán egy nemnek, kevés osztálynak és egyes felekezeteknek érdekei érvényesülnek. Akarom, hogy az anyák befolyása szabhasson irányt fiaik és leányaik nevelésének; hogy anyai felelősségük tudata ne csupán családjuk kis körére, hanem az egész társadalom helyzetére terjedjen, amelyben annyi ezer gyermek nélkülözi a szülői gondosságot.

Nem akarom, hogy ha a szülők vétkez-

*) Az ítélet a törvényes késedelmi kamatok megtérítését e is kötelezi alperest.

** Az Újság karácsonyi számában a nők választójogáról közölt rendkívül értékes nyilatkozatokat. Módunkban volt a karácsonyi melléklet kinyomatása után beérkezett kéziratokat megszerezni. E helyen közöljük ezeket. Lapunk jövő számában pedig Az Újságban megjelentek közül: gróf Haller Györgyné, Szikra, Lánczy Leoné, Zpernowszky Károlyné, dr. Beke Manó és dr. Várady Zsigmond nyilatkozatait közöljük majd.

tek a társadalmi konvenciók ellen, a társadalom kettőjük közül csupán a nőt büntesse és megbélyegezze a teljesen ártatlan gyermeket Akarom, hogy a férfi és nő közötti viszonyt belső értéke, ne külső formái szerint Ítélje meg a társadalom; ha megfelel az etnikai követelményeknek, tekintsen el attól, hogy a konvencionális formákat betartották-e vagy sem; ha nem áll etnikai alapon, ne követelje a külső formák képmutató fentartását.

Így folytathatnám egy kötetten át; s e pozitív és negatív akarások megvalósítása felé utat törne az alkotmányos országok polgárainak békés fegyvere: a nő választójoga. Lehetséges-e, hogy magyar politikusok ne adják meg azt ilyen és hasonló érvek alapján? Nem akarok helyt adni tudatomban annak a gyanúnak, mintha éppen ezek miatt nem adnák meg.

Glücklich Vilma.

Bocsánat a tanácsadó kétes értékű szerepéért!

A nőknek azt tanácsolnám, hogy már ne is bizonyítgassák olyan sokat a választói joghoz való egyenlő igényüket. Ezen túl vagyunk. Qui multum probat, nihil probat. Ne kapacitálják már a férfiakat az alapvető kérdésben, most már csak az elv végrehajtásának mikéntjéről beszéljünk. A sok messziről induló bizonyítgatás szinte furcsa ebben az országban, mely hosszú századok előtt ismerte a nők követküldési jogát is. A kapacitálásnak is van taktikai hibahatára, mert újabb kételyeket támaszthat. Mindezzel azonban nem a nyersen követelő agitációra utalok.

A férfiakra azt tanácsolom, hogy ne átaljanak csak egy kissé foglalkozni a kérdéssel. Számptalan dolgot, melyet nem ismerünk eléggé – emberi gyarlóságából – könnyen meg- és elítélünk. Hiszen csak méltó a judiciumot közügyekben régen gyakorló férfihoz, hogy elébb egy kissé informálódjék, aztán formáljon véleményt és Ítéletet. Nem érzelmi kérdés ez a probléma; van már jelene, sőt múltja.

E két tanácsom ellentmondásnak látszik, mert: hát miért ne kapacitáljuk a férfit, ha még nem határozott!? Középtű áll már a probléma a valóságban: egy kis maradiság, egy kis önzés, egy kis nembánomság, egy kis tájékozatlanság, egy kis restelkedés még kellethet, de már nem gátolhatja meg. Igaz, hogy Magyarországon most úgy áll a dolog: „Hic Rhodus, hic salta!” De nem baj, ha egy rossz közmondáson kívüli időpontban valósul meg, csak jöjjön. És – jönni fog.

Minden adós, mielőtt fizet, még kissé tétovázik. Ebben a dologban pedig a férfi a nő adósa. Adós – fizess!

Lers Vilmos,
min. tanácsot.

Miért kéri a nők az aktív és passzív választójogot? Mert a nők egy részének nívója már oly magas fokon áll, hogy nincs elfogadható ok arra, hogy megvonjanak tőle oly jogot, melyet a nép bármely műveletlen fiának megadnak.

Ha az ember a Feministák Egyesületének, a Nőszövetségnek vagy a békeligának ülésein hallja, mily okosan, logikusan, tökéletesen és helyes beosztással tud sok nő nyilvánosan beszélni, akkor be kell vallani, hogy sokan közülök többet használnának a parlamentben, mint jó néhány korlátolt eszű mameluk vagy gyerekesen hengegő ellenzéki.

Mivel a törvényeket eddig kizárólag férfiak csinálták, azért azok a másik nem érdekeit illetőleg egyoldalúak és hiányosak.

Nincs törvényünk, mely az asszonyokat és gyermekeket megvédené a durva korhelyek és lelkiismeretlen tékozlók rossz bánásmódjától, az éhségtől és nyomortól. Csak ha az orvos vagy halottkém súlyos sérülést, illetőleg halált állapít meg elgyengülés, éhség vagy durva bántalmazás következtében, avatkozik a dologba a hatóság egy rövidke elzárással vagy csak pusztán korholással.

Nincs törvényünk, amely szülőktől, kik gyermeküket a bűn karjaiba kergetik, megvonná a szülői hatalmat és a gyermekeket az állam gondozásába helyezné.

Van mindenféle tanintézetünk a leányok művelésére, de nincs kötelező tanfolyam, hol csecsemőápolást és gyermekhygiénát tanítanak, hanem engedik, hogy ezen a fontos téren a legnagyobb tudatlanság és rendszertelenség uralkodjék. Nem készítik elő a leányokat jövő hivatásukra és nem figyelmeztetik a serdülő fiúkat, hogy mitől tartózkodjanak. Az anyák legnagyobb kétségbeesésére az eddig jól megőrzött fiúkat intés és vezetés nélkül kell ébredő nemi ösztönük veszélyeinek átengedniük.

Egy, a két keze munkája után élő szerencsétlen személy ellen, ha az „csirázó életet” pusztít el, a törvény teljes szigorát érvényesítik, de számtalan megfontolt szándékú gyilkos gazembert engednek futni azzal a kétes megokolással: „terhelt” vagy „hiányos nevelésben részesült” stb.

Az egyedeknek – egész helyesen – megtiltják, hogy jogukat erőszakkal érvényesítsék, de a felvilágosodás és humanitás századában megtűrjük a „tömeggyilkolást vezényező szóra”: az undorító háborút!

Az élelmiszerhamisítást pedig csak szégyenletes enyhességgel büntetik és a leglehetőlenebb cselédtörvényeink vannak.

A férfiakban fel kell ébreszteni annak belátását, hogy mekkora felelősséggel tartozik minden ember az utódainak, mert, mint a szentírás is mondja: „Mebűnhődnek a gyermekek az apák vétkeiért harmad és negyed igitlen.”

Eddig a higienikus szabályokat és intelmeket csakis az asszonyoknak írták elő, mintha a gyermeknek csak anyja volna és nem egyúttal apja is. kinek fizikai tulajdonságait és hajlamait örökölheti.

Mindezen ügyben a *papirostudománytól* mentes, egészséges emberi észszel bíró, okos asszony igen sokat használhatna szóval és tettel, úgy hogy a romlott állapotok és előítéletek megszüntetésével a társadalom fejlődésének lehetne közvetlen elősegítője.

Dárday Sándorné.

* * *

Mint a leánykereskedelem ellen küzdő mozgalom vezetőségének tagja, politikai nézeteimről nem igen nyilatkozhatom, sikerült is mindmáig távol maradnom mindenemű politikai controversiától. Készséggel nyilatkozom azonban arról, hogy mit várok én a nők választójogától. Erős a meggyőződésem, hogy a nők politikai egyenjogúsítása nagy haladást jelentene mindenféle szempontból, főképp azonban a dolgozó nők társadalmi előbbrejutása szempontjából. Továbbá meg vagyok győződve arról, hogy a nők választójoga nemcsak, hogy nagyban megkönnyítené a leánykereskedelem elleni mozgalom munkáját, hanem minden valószínűség szerint annak az erkölcsi problémának megoldásához vezetne, amelyért mi hosszú évtizedek óta oly keservesen küzdünk.

William Coote.

A koedukáció.

írta: *Lendvai Jenő*, Temesvár. *)

Jankó Ágostnak, Torontál vármegye alispánjának a délmagyarországi sajtóban közölt finnországi útleírása a csodálat hangján emlékezik meg arról a minden érzelmi vonástól ment közvetlenségről, amely a finn férfi és nő érintkezését jellemzi. A jeles közigazgatási vezető tisztviselő ennek a nálunk szinte ismeretlen jelenségnek magyarázatát abban leli, hogy a két nem az együttes oktatás és közös nevelés folytán annyira megszokja egymást, hogy az erotikára való hajlam erősen tompul. Ez a megállapítás némi elégtételül szolgálhat nekünk, akik nem régen a kereskedelmi szakoktatásnak koedukációs ala-

pon való meghonosítása mellett emeltünk szót. Igyekezettünk – ahogy azt sejtettük – nem járt a kívánt eredménnyel. Magyarország közoktatásügyi minisztere, ezidőszert hallani sem akar a nem csupán Finnországban, hanem az Északamerikai Egyesült-Államokban és másutt is fényesen bevált nevelési rendszerről.

Pedig ez a kérdés érdemes arra, hogy sok huzavona elkerülésével a haladás szellemének megfelelő megoldást nyerjen. A két nem középfokú tanításának az együttes alapjára való helyezése tagadhatatlanul haladást jelentene a mai állapottal szemben, amely az iskola céljától távolabb van amannál a nevelési rendszernél. Az iskola az *életnek* tanít, ha tehát ezt az elvet a gyakorlatba komolyan át akarjuk ültetni, nem szabad visszadnunk a nemeknek az iskolában, tehát a folytonos felügyelet és szigor helyén való együttlevésétől. Avagy az úgynevezett „házas” nevelés arra irányul e, hogy a serdülő leányt elzárja a pelyhedző állú ifjak világától? Nem teremtenek-e maguk a szülők százféle alkalmat is arra, hogy leányaik férfitársaságba kerüljenek? Mire való a séta, a tánciskola, a zsúr, a tennisz, a korcsolyázás, a hangverseny, a színház, a bál és az a sok más nevet viselő szórakozási mód, mely valójában csak ürügy a fiatalok találkozására. Azt mondják, hogy ezekben a szórakozásokban a leányok csak később vesznek részt. A „később” alatt – mivel a társaság rendszeres kultiválásáról van szó, – a felsőbb leányiskola hatodik osztályának elvégzését követő farsang értendő, szóval a tizenhetedik év. A felső kereskedelmi iskola alsó osztályába kerülő tanuló pedig tizenöt esztendő, tehát olyan korban van, melyben a leányoktól nem zárják el a deákok társaságát.

A nemek találkozása és e találkozásnak elősegítése életberendezés, mely annál elfogadottabb, minél nívósabb életmódról van szó, mert a fiatalok szórakoztatása bizony költségtől sem ment. Ha természetesnek találjuk azt, hogy serdülő leányaink megfelelő fiútársaságba jussanak, amely a társadalmunkat jellemző kasztrendszerrel fogva körül-kint állandóan ugyanaz, nem kell-e neveléses ellentmondást találni abban, hogy ugyanakkor akadnak, akik a szent erkölcs nevében éppen az iskola kapuját akarják továbbra is elzárva tartani ennek a találkozásnak megakadályozása végett?

A kérdéssel foglalkozva, meg akartam ismerkedni a szülők feltétlenül mérvadó nézetével és értekezéseim eredményeképpen azt tapasztaltam, hogy az anyák és apák túlnyomó többsége nemcsak hogy nincs ellene a koedukációnak, hanem lelkes híve az eszmének. A leányok szintén rokonszenveznek vele, a feministáknak pedig dédelgetett gondolata, melynek megvalósításáért tulajdonképpen ők szóaltak fel hazánkban először. Kik ellenzik tehát az együttes nevelést? Van egy tábor, amelynek egyik fele a pedagógia alapján veti meg a lábát, a másik része pedig az erkölcs kürtjét fújja. Szinte csodálatos, hogy találkozik modernül gondolkozó tanár is, aki ellene van a közös oktatásnak, amelynek kárát azonban nem tudja kifejezni, hasznát pedig nem hiszi el. Nevelésügyi okokat* tolnak rendszerint előtérbe, melyeknek semmitmondó homályossága úgy látszik csak a vérré vált pedagógia szemüvegén át válik elfogadható érveléssé. Annyi

*) Szerző mint a temesvári kereskedelmi és iparkamara titkára élénk részt vett a kereskedelmi szakoktatás koedukációs alapra helyezésére irányuló mozgalomban.

bizonyos, hogy a felvilágosultabb tanárok ellenzése nem annyira meggyőződésből fakad, mint inkább a *quieta non moveri* elvén épül Nekem legalább ez a meggyőződésem. A szavukból a *bátortalanság* hangja csendül ki, magyarul mondva, sokan közülök fáznak az új rendtől. Egy derék tanár barátom meg is vallotta, hogy ő mint *ember* okvetlenül híve a koedukációnak, mint *tanár* azonban nem melegekedhetik fel érte, mert ahhoz előbb hozzá kellene szokni. Ez elfogadható vallomás. A disciplina és tekintély fentartásának módja – annyi bizonyos, – némi változáson fog keresztül menni, ez a finomodás azonban sem a tanárnak, sem a tanulóknak nem fog ártani.

Minden alantjáró érvelés, akár pedagógiai, akár úgynevezett erkölcsi okokba kapaszkodik, tudatos vagy öntudatlan lebecsülését jelenti a közös oktatással kapcsolatos fontos szociális kérdésnek. Mert miként az egész iskoláztatás csak eszköze a magasabb rendű célnak, éppen úgy a közös nevelésnek is csak várható eredményét kell tekinteni. Ebből a szempontból pedig kétségtelen, hogy a koedukáció az egészen természetes lélektani okoknál fogva, mind a két nem lelki és modorbeli finomodására és a tanítási eredmény fokozódására vezetne. Bizonyos vagyok benne, hogy abban az osztályban, amelyben fiúk és lányok együtt ülnek, nincs vásott vagy rakoncátlan fiú, ellenben több a jó tanuló, mert a két nem között okvetlenül titkos verseny fejlődik ki. Erkölcsi tekintetben a koedukációtól nem kell tartani. A közös oktatással tapasztalatokat gyűjtött országok igazolják, hogy a moralitáson nemcsak, hogy hiba nem esik, hanem az határozottan nyer az együttes neveléssel. A fiúkat – mert őket védik inkább a koedukáció ellenzői, – nem kell féltetni. Az erkölcsileg védelemre szoruló fiú most is könnyű szerrel teremt alkalmat a találkozásra, amely akkor mindennapi, ellenőrzött és sokkal közbösebb lesz, mint most, amikor a *titkosság* is tetézi vágyát.

SZEMLE.

Sir John Cockburn, Anglia egyik legtekintélyesebb államférfia, Ausztrália volt miniszterelnöke, a nők választójogáért küzdő nemzetközi férfiliga elnöke január 17-étől 20-ig Budapesten lesz. Szombaton 18-án nyilvános előadást tart. (L. Feministák Egyesületének hivatalos rovatát.)

A copf. Kína véglegesen megadta a nők választójogát. A kínai copf pedig Lukács, Tisza, Kunffy, Garbai és társaik tarkóját ékesíti.

Döntés előtt az angol nők választójoga. Az angol választójogi törvényjavaslat második olvasását követő bizottsági tárgyalások január 20-án kezdődnek.

A nők választójogának kérdése már a javaslat első bekezdésénél: „... választójoggal felruházandó minden *férfi* ... stb.” a vita központját fogja képezni. Azok a képviselők, akik a nő választójogának hívei, minden erejüket összpontosítják arra, hogy a szövegből

kihagyassák a „férfi” megjelölés, mert ennek elhagyása nélkül kétséges, hogy a nők bevonására vonatkozó további javaslatokat tárgyalni lehessen. *Sir Edward Grey* külügyminiszter nyújt be erre vonatkozó pótindítványt, amelyet támogatnak képviselők, az összes politikai pártok részéről. Ezen indítvány elfogadása jelezni fogja, hogy a képviselőház a nők választójogának elvét magáévá tette. Természetesen ez még nem jelenti azt, hogy akár csak egy nőt is a választójog gyakorlására jogosítottak volna.

Ha nem teszik pártkérdéssé az indítvány feletti szavazást, akkor *Sir Edward Grey* javaslatának elfogadása biztos, minthogy az angol parlamentben a nők választójogának 130-nál nagyobb többsége van.

A pótindítvány elfogadása után, a következő három alternatív indítványt terjesztik a Ház elé:

1. Az általános választójog alapján minden nő a férfikkal egyenlő feltételek mellett szavazati joggal ruházandó fel.

2. A „családfői” választójogi tervezet alapján minden 25 éven felüli, önálló háztartással bíró nő, illetve férfi választó polgároknak feleségei (norvég rendszer) választójoggal ruházandók fel. *Mr. Lloyd George* és *Sir Edward Grey* állítólag ennek a formulának hívei, ami az angol parlamentarizmus szellemének alapján ezen indítvány javára billenti a mérleget.

3. A „*Conciliation Bill*” mértéke. Ez körülbelül választójoggal ruházná fel a községi és megyei választójoggal bíró nőket.

Előreláthatólag a pótindítványok fenti sorrendben kerülnek tárgyalásra. Vagyis ha az előző két indítvány – amely a nők széles rétegét vonná be az alkotmány sáncaiba – nem jut törvényerőre, a nők választójoga különböző kategóriáinak hívei a harmadikban, – mint minimális követelésben – fognak megéyezni.

Az orvosnői hivatás és a házasság.

Két német orvosnő: dr. *Breymann* és dr. *Stelzner* a tavalyi berlini női kiállítás alkalmából körkérdést intéztek a 175 képesített német orvosnőhöz, amelynek adataiból kitűnik, hogy az orvosnők meglepően nagy száma férjes asszony. A 175 orvosnő közül 125-en töltötték ki a kérdőíveket s e 125 közül 47-en férjnél vannak s 43-an folytatják is megkezdett hivatásukat, 28 orvosnő kollégájához ment nőül s ezek a házasságok többnyire azonnal a képesítés után mentek végbe. Nagyon valószínűnek látszik tehát, hogy a foglalkozás megtartása megkönnyítette a házasság létrejöttét, s így a férfi számára is lehetővé tette a korábbi nősülést, mint az az akadémikus körökben általában lehetséges.

A Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége. A Szövetség november hó 22-24-én tartott közgyűlése a vidék sajnálatos részvétlensége, de a fővárosi delegátusoknak a szokottnál élénkebb részvétele mellett tartotta idei közgyűlését, melynek legjelentékenyebb eseménye a gróf Apponyi Albertné elnöklése alatt tartott, a békemozgalomnak és a nők választójogának szentelt két nyilvános esti gyűlés. Az elsőn dr. Giesswein Sándor, Harsányi Jenő, Rosenberg Augustza és Zipernowszky Károlyné előadása után a következő határozati javaslatot fogadták el:

„A M. N. Sz., tagjai, az anyák és feleségek ezrei, a család- és emberszeretet, a haladás és művelődés nevében mindennemű támadó háború ellen tiltakozik és csak a védelmi háború jogosultságát ismeri el

Ma már nemcsak a pacifisták vallják és látják, hogy a fegyveres béke nem vezet célhoz: napról-napra gyarapszik azok száma, akik erős, megdönthetetlen, nemzetközi jogrend megalapozásán és kialakításán fáradsz.

A M. N. Sz. tagjai minden alkalommal és minden tőlük telhető módon közreműködni akarnak e munkában és remélik és hiszik, hogy a III. hágai békekonferencia megteremti az állandó, kötelező és általános nemzetközi békebírószágot.

A második estén Rosenberg Augustza, Bedy-Schwimmer Rózsa, dr. Dimer Gusztáv előadása után dr. Dirner Gusztávné következő, egyhangúan elfogadott határozati javaslatát fogadta el:

„A Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének 1912. november 23-án tartott nyilvános ülése kéri a kormánytól és a parlamenttől, hogy a választójog küszöbön álló reformja alkalmából terjeszszék ki a politikai jogokat a nőkre is.

Kívánja ezt abban a meggyőződésben, hogy mindazok a szociális és humánus reformok, melyek érdekében a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségéhez tartozó 93 magyar íróegyesület, működik, a béke és nemzetközi választott bíróságok, a gyermekvédelem, a leánykereskedelem elleni küzdelem, az antialkoholizmus stb. valóban megfelelően csak a nők közreműködésével oldhatók meg, ha a nők polgárjogok birtokában vannak.

Ezért a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének tagjai minden alkalommal és minden módon közreműködni kívannak e munkában és remélik és hiszik, hogy a törvényhozás a mostan folvó reformok folyamán kiterjeszti a polgárjogokat a nőkre is.”

Egyetemi hallgatók ligája a női választójog érdekében. Cambridgeben megalakult az „University Men's League for Women's Suffrage”, melynek célja mindazokat az egyetemi hallgatókat egyesíteni, akik hívei a nők parlamenti választójogának.

A női községi tanácsosok és a választójog. Az angol választójogi egyetemen nemzeti uniója kérdést intézett a választójog dolgában a 45 női városi tanácsoshoz, akik részben működtek és részben működnek Angliában és Skóciában, öten közülök nem feleltek, harmincnolcan a választójog hívének vallották magukat, ketten pedig ellenesének. Tizenötön kijelentették, hogy bár hívei a női választójognak, de nem helyeslik a harcias módszereket. Ebből az alkalomból érdekes felemlíteni, hogy a

fentiekén kívül 12 nő működik városi kerületi elüljáróságnál, 189 vidéki kerületi elüljáróságnál, 44 skót egyházi hatóságnál; ezenkívül 1386 nő foglalkozik a szegény-törvény ellenőrzésével; négyen községi biztosítási hivatalnokok, ugyanolyan fizetéssel, mint a férfiak, ami évi 1000 font sterling, öten tisztí vagy helyettes tisztí orvosok és van egy úgynevezett női Town Clerk Limerickben. A helyi elüljárósági testületeknél működő női tagok száma két év előtt 585 volt.

Óriási tüntetés a női választójog érdekében New-Yorkban. A New-York Times hasábjait közöl arról a legnagyobb szabású demonstrációról, melyhez hasonló eddig még a nagy méretekhez szokott Amerikában sem tartottak. A tüntető felvonulást nov. 9-én tartották annak öröme, hogy az Uniónak ismét négy államában adták meg a nőknek a szavazati jogot, de ez egyszersmint protestálás volt azon államok ellen, melyek ezt a jogot mindeddig megtagadták a nőktől. 30 ezer asszony vonult fel New York utcáin lobogó fátylakkal, színes lampionokkal, zászlókkal és hatásos felírásokkal. A felvonulás után számtalan gyűlést tartottak különböző tereken, óriási hallgatóság előtt. A tüntetést „A női választójogért küzdő férfiliga”, mely az egész Unióban el van terjedve, rendezte, de az Összes választójogi egyesületek képviselve voltak, sőt a politikai pártok is résztvettek a felvonulásban. Az elmúlt évben ugyanis New-York állam összes politikai pártjai a női választójog mellett foglaltak állást, s ennek megfelelően New-York állam újonnan megválasztott kormányzója, William Sulzer is résztvett a menetben. A kocsiokon felvonuló, művésziessé beállított symbolikus csoportok ünnepélyes hangulatot kölcsönöztek a menetnek. Az összes országokat, melyekben a nemek egyenjogúsítása megtörtént, képletes csoportokban vonultatták fel. New-York városának szocialista pártja is hivatalosan jelent meg és pár ezer nővel és férfival, képviseltette magát. A tüntető menetet óriási közönség nézte végig.

A Nőtisztviselők Országos Egyesülete tisztelettel meghívja e lap olvasóit január hó 11-én a fővárosi Vigadóban tartandó

Művészestélyére

melyen közreműködnek: Csillag Teréz, Fligl József, Jeanne Demay, Király Ernő és Vágó Lénárt Gita.
Hangverseny után tánc. Belépődíj 10 és 5 korona. Egyesületi tagoknak 2 korona.

Öggyvezetős'g:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
TELEFON: 142-40.
Postatakarékpénz-
tári cheques-
száma: 24623. sz.

**A FEMINISTÁK EGYESÜLETENEK,
VALAMINT FELVIDÉKI ÉS NAGYVÁRADI
FIÓKEGYESÜLETEINEK
HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.**

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria
utca 2. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.
Magánitanitók elhe-
lyezése ugyanekkor.

A szerkesztésért felelős: Glücklich Vilma. – Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 10 korona.

Újabb veszteségünk.

dr. Dimer Gusztáv halála.

Erős próbára teszi a kegyetlen természet mozgalmunk erejét, kedélyünk türeklépességét. Be sem hegedt, tátongett még a seb, amelyet *dr. Márkus Dezső* halála ütött baráti és bajtársi érzelmeinken és máris rettegve lestük a híreket, amelyek *dr. Dirner Gusztáv* betegágyától érkeztek; felháborodva üztük el magunktól azt a szörnyű gondolatot, hogy nagy bánatunkat megkettőzhetik a legközelebbi napok. Mozgósítani szerettük volna az orvosi tudomány egész hadseregét a tüdőgyulladás támadása ellen, de tehetetlenek voltunk az orgyilkos betegséggel szemben: állandó aggodalomban, fel-felcsillanó reménységben eltelt 8 nap után ismét koporsót állott körül mélyen lesújtva híveink csapata. Szótlatlan, mert a lapok híradása szerint ez volt elköltözött barátunk kívánsága, visszafojtott fájdalomunk súlyos terhe alatt gondoltuk végig azt a nemes küzdelmet, amelylyel ez a kiváló ember ügyünket előbbrevitte. Akkor jött közénk, mikor a legtöbb rosszhiszemű támadásért bennünket: mikor az anyaság és a vele szorosan összefüggő nemi felvilágosítás kérdéseit tüzte egyesületünk – Magyarországon először – napi» rendre. Mint az anyasággal járó szenvedéseknek hivatásánál fogva is enyhítője, jól tudta, hogy azoknak milyen nagy része írható a társadalmi ferdeségek rovására; megértette, hogy a XX. század asszonya nem maradhat a szenvedések passzív alanya, hanem okvetlenül törekednie kell azok enyhítésére. Akkor lett a nyilvánosság előtt is a nő politikai jogainak szószólója, mikor a budapesti polgárság nyilvános gyűlésére nem bocsátották be még a budapesti tanítószag *kiküldött* nőtiszteit sem. És híven állotta a csúfolódásnak, a rágal-mazásnak, a kis egyéniségek lekicsinylésének támadásai között azt a nehéz feladatot, amely a Férfiliga megalapításával hárult vállaira. Harag nélkül, minden szerénysége mellett fölényes mosolylyal rázta le magáról ezeket a hozzá méltatlan harci eszközöket. Mily rettenetes fájdalom, hogy a romboló betegséget nem tudta lerázni magáról; hogy nem maradhatott továbbra is ügyünknek az a minden áldozatra kész harcosa, akitől a jövőben is ugyanoly eredményes támogatását remélhattuk volna, aminőért a múltban oly meleg hálával adóztunk kiváló egyéniségének.

Tagtársaink közül többen minden felszólítás nélkül beküldték hozzánk ez alkalomból koszorúra szánt adományait. Ezekről lapunk jövő számában közlünk kimutatást.

Választmányunk elhatározta, hogy *dr. Dirner Gusztáv-ösztöndj* címen évi 200 K-val segíje a budapesti bábaképző intézet oly növendéket, akiknek előképzettsége a rendszerl nagyobb: legalább 4 polgári Iskolai osztály. Ezzel egyrészt elhunyt barátunk törekvéseinek szellemében járunk el, másfelől hozzájárulunk a szülésznői pálya színvonalának annyira fontos emeléséhez.

Mindazoknak a rokonegyesületeknek, tagtársaknak és jóbarátoknak, akik a bennünket ért nagy csapások alkalmából együttérzésüknek adtak kifejezést, ezúton mondunk hálás köszönetet.

A *dr. Márkus Dezső*-alap hováfordítására nézve választmányunk úgy határozott, hogy *dr. Márkus Dezső-pályadíj* címen minden év június 1-én 200 K-val jutalmazza azt a főiskolai hallgatót, aki a lefolyt egyetemi év alatt akár irodalmi, akár gyakorlati téren legnagyobb eredménnyel munkálkodott a nőmozgalom érdekében *dr. Márkus Dezső* intencióinak megfelelő módon.

A *dr. Márkus Dezső*-alaphoz adományokkal újabban hozzájárultak: *dr. Balassa József* és neje 50.-, *Behr Hilda* 10.-, *dr. Gábor Illés* 10.-, *dr. Gold Simon* és neje 40.-, *dr. Gulyás Lajos* 10.-, *dr. Gyémánt Jenőné* (Nagyvárad) 20.-, *Haypál Benő* 10.-, *Horváth Sándorné* 20.-, *Istvánffy Gyuláné* 10.-, *Jászai Mari* 10.-, *dr. Jauhiz Ernő* 5.-, *Kozma Lajos* 10.-, *Kurzweil Gáspárné* (Érsekújvár) 10.-, *Lamberger Józsefné* 20.-, *Mellemé Miskolczy Eugénia* 10.-, *Perczelné Kozma Flóra* 20.-, *Pikler Bianka* 10.-, (egy 100.- koronás adomány első részlete), *Póllák Oszkár* 10.-, *Réthy Zsigmond* 10.-, *dr. Rosenák Miksa* 30.-, *Schlanger Melanie* 10.-, *Schönerger Tivadar* és neje 20.-, *Szabó László* 5.-, *Szász Dezső* 5.-, *Wagner Marcelné* 20 kor. összesen 385 kor. a múltkor kimutatott 440 koronával együtt 825 korona.

A politikai bizottság jelentése. A választójogi törvényjavaslat' benyújtása következtében ránk háruló teendőkről a politikai bizottság körlevélben tájékoztatja az egyesület tagjait. Itt csak a teendők *sürgős és lelkiismeretes* elvégzésére akarjuk ismételten kérni tagtársainkat. Mindegyikünk kötelessége a legmesszebbmenő önfeláldozással hozzájárulni ahhoz, hogy a választójogi reform a nők választójogát is feltétlenül megvalósítsa.

A politikai propaganda költségeinek fedezéséhez újabban hozzájárultak:

Eddigi gyűjtésünk 13458.96 K

Szemere Miklós 1010-K

Összesen 14468.96 K

Sok pénzre van szükségünk! Tagtársak, ne feledkezzünk meg erről!

Januári munkaterv.

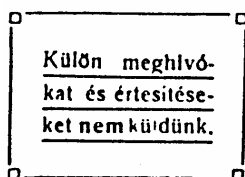
Tervbevevett emlékünnepeinkre külön meghívát küldünk.

Szerdán, január 8 án este 6 órakor egyesületünkben: *Tagértekezlet a Feministák Klubja tárgyában.*

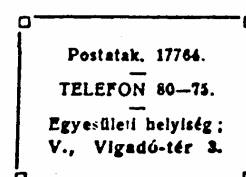
Január 17-én este 6 órakor a Lloyd-társulat dísztermében (V. ker. Mária Valéria u. 12, *főbejárati*): *Sir John Cockburn, Ausztrália volt miniszterelnöknek, a Nemzetközi Férfiliga elnökének előadása: Az állam és a nők választójoga.*

kedden, január 28-án este 6 órakor egyesületünkben: *Szülői értekezlet, melynek tárgya: A pénz szerepe a nevelésben.* Előadó: *Dirnfeld Janka.*

Tagsági díjaink önkéntes, e kongresszusi évben lehetőleg nagyobb összegű befizetőit kérjük.

**A NŐTISZTIVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
 ÉS ARADI, NAGYVÁRADI, SZOMBATHELYI,
 TEMESVÁRI FIÓKEGYESÜLETEINEK
 HIVATALOS ÉRTESÍTÉSEI.**

A szerkesztésért felelős: Gergely Janka.

Az egyesületek tagjai díjlanul kapják a lapot. – Évi tagdíj rendes tagoknak 12 K, kültagoknak 8 K.

Tisztelt Tagtársaink figyelmét még egyszer felhívjuk január 11-én megtartandó

művészestélyünkre

melynek rendezése ezidőszert legaktuálisabb feladatunk. Tagtársaink tudják, hogy estélyeink sikere mennyire fontos egyesületünk egyéb munkássága szempontjából is és ezért reméljük és hisszük, hogy mindenki megteszi kötelességét ez alkattal is. A közreműködő művészek kiváló művészi kvalitásai garantálják az erkölcsi sikert; az anyagiról nekünk kell gondoskodnunk mindnyájunknak. Kérjük minden egyes tagtársunkat, hogy legyen segítségünkre ez alkalommal is az agitáció munkájában és a jegyek elhelyezésében. A rendezőség permamenciában van és készséggel megad az estélyre vonatkozó mindennemű felvilágosítást. A csütörtöki vigalmi bizottsági üléseken szívesen látunk minden tagtársat.

Estélyünket magas színvonalú hangverseny vezeti be, amelyen közreműködnek: *Csillag Teréz* a Nemzeti színház tagja, *Fligl József* zongoraművész, *Jeanne Demay* koloratur énekesnő, *Király Ernő* a Király-színház tagja és *Vágó Unart Gita* dalénekesnő.

Hangverseny után bál lesz, melyen a *honvédenekar* szolgáltatja a zenét. Az éttermekben és a soupercsárdához pedig *cigányzenészeket* szerződtettünk. Belépti jegyek ára: 5 és 10 korona. Tagtársak és hozzátartozók számára 2 kor.

Az estély pontosan 9 órakor kezdődik, az egyes hangversenyszámok alatt az ajtók zárva maradnak.

Egyéb összejövetelek januárban.

8-án, szerdán este 1/2 9 órakor *Hangverseny*

15-én, szerdán este 1/2 9 órakor *Lakatos László* újságíró felolvasása.

22-én, szerdán este 1/2 9 órakor *Glücklich Vilma* előadása.

29-én, szerdán este V*9 órakor *Fabro Henrik dr.* előadása.

Mindezekon az előadásokon szívesen látjuk tagtársainkat és vendégeiket. Belépődíj nincs. Olcsó buffet rendelkezésre áll.

Decemberben adtuk át rendeltetésüknek egyesületünk új helyiségeit, melyek máris kivívták a tagtársak osztatlan tetszését. Nagy terheket vállalt magára egyesületünk a szép új helyiség kibérlésével és berendezésével. Számítunk rá, hogy tagtársaink segítségünkre lesznek a megnövekedett terhek viselésében. A segítségnek két módja van: a tagsági díjak szigorúan pontos fizetése és új tagok szerzése. Mindkettőt nyomatékosan ajánljuk a tagtársak figyelmébe.

Előadások. Szerdai összejövetelcink sorozatát *Ego* (Rózsavölgyiné Fried Margit) előadása nyitotta meg december 18-án. A női önéletről mondott el a kedvelt Irónő igen nagyszámú közönség előtt érdekes és megszívlelendő dolgokat.

Második előadónk az új otthonban *Rónai Zoltán dr.* volt, aki a női munka értékéről tartott igen alapos, gondos, amellet vonzóan szép előadást. Tudományos megállapításával teljesen igazolta egyesületünk munkásságának irányát és eszközeit. Előttünk mindez nem szorult igazolásra, mert sziklaszilárd a meggyőződésünk, hogy helyes utón járunk, de mégis jólesett megállapítanunk, hogy a társadalomtudományi kutatás eredményei ugyanoda vezetnek, ahová egyesületünk gyakorlati munkája.

Előadóinknak e helyen is hálás köszönetet mondunk szíves támogatásukért.

Vasárnapi munkaszünet. A karácsonyelőtti vasárnap munkaszünetének épségben tartását ez évben is kérelmeztük a kereskedelemügyi minisztertől. Kérésünk megint egyszer, „nem volt teljesíthető”, ami azonban korántsem veszi el a kedvünket a további küzdelemtől.

Dr. Besnyő Béla könyre. Egyesületünk ügyésze, Besnyő Béla dr. nagyérdékű tanulmányt írt a „Jogállam”-ba. Dolgoza ta most külön füzet alakjában is megjeleit. Magántisztviselők nyugdíja. A nyugdíj befizetések visszakövetelése címen. A tanulmányt, mely az összes tisztviselőproblémák egyik legfontosabbját, a nyugdíj-kérdést igen nagy jogászai készütséggel és melegen lük-tető szociális érzéssel tárgyalja, tagtársaink figyelmébe ajánljuk. 2 koronáért egyesületünk útján is megrendelhető.

Nyugdíj.

Egyetlen alkalmat sem akarunk elmulasztani, hogy tagtársaink figyelmét fölhívjuk a Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyületére (V., Báthory-utca 5.) Ezt az intézményt magántisztviselők alapították, már 8 millió alapítókéje van és a legjobb alkalom az agkori ellátás biztosítására nőtisztviselők számára is. Sokkal jobban megfelel helyzetünknek, mint az alkalmazással összefüggő biztosítás, az úgynevezett „nyugdíjképes állás”, ahol a legtöbb esetben kisebb fizetéssel dolgozunk olykor évekig a nyugdíj reményében. A Magántisztviselők Országos Nyugdíjgyületénél egészen másképen áll ügyünk, szabadok vagyunk, állást, pályát változtathatunk, sőt teljesen el is hagyhatjuk, ha a körülmények úgy hozzák magukkal és jogaink érvényben maradnak. Legjobb alkalom az újesztendő a nyugdíjellátás biztosítására. Közlebbi adatokkal egyesületünk titkársága szolgál. V., Vigadó-tér 3. sz.

A Nők Választójogi Világszövetségének VII. Kongresszusa.

Budapest, 1913. június.

IRODA:
VII., ISTVÁN-ÚT 67.

A szerkesztésért felelős: POGÁNY PAULA.

Telefon: 117-58.
Sürgőnycím: SUFFRAGIUM

Még fel sem ocsúdhattunk mély szomorúságunkból, újabb gyászeset rendített meg bennünket a végrehajó bizottság társelnökének

dr. Dimer Gusztáv

egyetemi tanár úrnak váratlan elhunytával.

A nőmozgalom tántoríthatatlan, igaz harcosát, kongresszusunk nélkülözhetetlen segítő társát gyászolja az elhunytban.

A kongresszus költségeihez újabban hozzájárultak:	
<i>Abauj-Torna vármegye</i>	10— K
<i>Ágoston Péterné, Nagyvárad (részlet)</i>	10 — .
<i>Bazárbevételek (utólagos)</i>	117 90 .
<i>Csík-somlyói jótékony nőegyesület</i>	20— .
<i>Dirnfeld Janka gyűjtőívén:</i>	
Poltitzer Zsigmondné 50—, Löwenbein J. 20—, Dirnfeld Erna 20—, Büchler Irén 12—, Grossmann Imre 10—, Görög Béláné útján Nagyenyed 13—, W. J. 2—, G. J. 10—	137— K
<i>Freund Benőné, az érsekújvári izr. nőegylet megblzásából</i>	20— .
<i>Football-matchre utólag befolyt</i>	1:50 .
<i>Götsch Károly körjegyző gyűjtése, Nagyszalók. Götsch Károly 20—, dr. Szontagh Miklós 10—, Fogel Irma 5—, Balogh Gizella 3—, Hetsch István 5—, Csatádi Artur 5—</i>	48 — .
<i>Gróf Haller Györgyné gyűjtőívén:</i>	
gróf Szapáry Györgyné	50— .
<i>Dr. Ilosvay Lajos, műegyetemi tanár</i>	20— .
<i>Képaució bevétele</i>	1563-62 .
<i>Kohlbach Ella vizsgatételek sokszorosításáért</i>	3— .
<i>Kozmáné G. Klára gyűjtőívén:</i>	
Dr. galgóci Heteés Antal	10— .
<i>Dr. Lers Vilmos</i>	6— .
<i>Levelezőlapokért</i>	9-80 .
<i>Kaposi Molnár Victoriné gyűjtőívén:</i>	
Beck Károlyné	5— .
<i>Miss Harriet Newcomb, Sydney, Ausztrália</i>	5-99 .
<i>Gróf Pejacevich Katinka gyűjtőívén:</i>	
Báró Vojnics Sándor 20—, báró Vojnics Sándorné 10—	30— .
<i>Salgótarjáni izr. Nőegylet gyűjtőívén:</i>	
Böhm Béláné 2—, Lövinger Rezsóné 2—	4— .
<i>Schnur Nelly gyűjtése</i>	30— .

<i>Miss Jessie Simpton újabb adománya</i>	2— K
<i>Szepesvármegye törvényhatósága</i>	50— .
<i>Végh Károlyné: a francia tanfolyam vezetéséért járó díj</i>	80— .
<i>Eddigi gyűjtésünk</i>	48.024-24 .
Összesen	50.263 05 .

Már csak egy félév választ el bennünket a kongresszustól; gyűjtsünk és adakozzunk, hogy a világ-propagandára és az itthoni előkészületekre szükséges pénz rendelkezésünkre álljon!!

Miss Harriet G Newcombtól, a nemzetközi választójogi nőmozgalom egyik nagyon szimpatikus tagjától Cape-Townból, a következő tartalmú levelet kapjuk: „Útban vagyok Ausztrália és Új-Zéland felé abban a reményben, hogy sikerül majd minél több egyesületet és szervezetet rábírom arra, hogy küldjenek teljes delegációt (12 tagból állót) az 1913. június havában Budapesten tartandó választójogi nőkongresszusra.

Szándékom, hogy Ausztrália minden államába és Új-Zéland fontosabb központjaiba ellátogassak, hogy a szervezetek vezetésével mindenütt személyesen tárgyalhassak. Szándékom továbbá, hogy « fontosabb napilapokhoz is elmegyek és a szerkesztőkkel beszélek az ügy propagálása érdekében.

Bár feltételezem, hogy önök az ausztráliai szövetségnek küldtek már plakátjaikból, mégis szükségesnek tartom, hogy mindenüvé magammal vigyek azokból.

Ezért kérem, küldjenek címemre egy nagyobb mennyiséget; a postaköltségek fedezésére egyidejűleg 5 shillinget küldök önöknek.

Meg vagyok győződve, hogy az ausztráliai nők nagy érdeklődéssel fogják hallgatni a múlt évben Stockholmban tartott kongresszusról impresszióimat és ugyanolyan váraozással tekintenek majd a budapesti kongresszus elé, mint az európaiak vagy amerikai elvtársaink. Stockholmból sok képet és a kongresszusra vonatkozó nagy mennyiségű nyomtatványt hoztam magammal, hogy az érdeklődőknek minél több alkalma legyen e dologgal behatóan foglalkozni. Rendkívül leköteleznek, ha Budapest és Magyarország érdekességeiről fényképfelvételeket küldenek, hogy azokat hallgatóságomnak szintén megmutathassam.

Készséggel áll mindenkor szolgálatukra őszinte hívük

Harriet C. Newcomb,
az ausztráliai választópolgámok Londoni szövetségének titkára.”

Nemzetközi elnökünk, *Mrs. Carrie Chapman Catt* legutóbbi levelében közli, hogy nemcsak számban, hanem tekintélyben is Impozáns küldöttség készülődik az Egyesült Államokból Budapestre.

Januári munkaterv.

Beszámoló.

December 4-én tartotta alakuló ülését *Ungár Dezsőné* elnökletével a kongresszus *vendégfogadó bizottsága*. Ungár Dezsőné rövid beszédben körvonalazta a bizottság feladatát, amely a kongresszusi vendégek elszállásolásával és fogadásával a bizottságra hármaslik-Ezután megalakult a bizottság tisztikara. Alelnöke: *Sarbó Arturnét*, jegyzővé *Marcali Polyt* választották. A bizottság elnöke és néhány tagja most sorra járja a nagyobb szállodákat és pensiákat, hogy a kongresszusi vendégek részreit megfelelő számú szobákat idejekorán biztosítson.

December 18. és 19-én rendezte a művészbizottság képaucióját a Bristol szálló dunaparti külön termében. *Boemm Ritta*, *Klammer Mariska* és *gróf Lázár Árpádné* Őnzetlen fáradozásának köszönhető a szép anyagi és erkölcsi siker.

Köszönettel tartozunk továbbá a művészek nagy gardájának, akik a kongresszus céljaira egy-egy művet ajánlottak fel és küldtek az aukcióra. Eladásra kerültek: *Feszty Árpádné*, *Láinné Huberth Irén*, *Komáromi Katz Endre*, *Teles Gina*, *Boemm Klára*, *Gatz Oszkárné*, *Katona Nándor*, *Kunwalt Cézár*, *Pentelei Molnár János*, *Boemm Ritta*, *Bosznay István*, *Komáromi Katz Endréné*, *Kubinyi Géza*, *Rippl Rónai József*, *Guido Balsamo Stella*, *Alfred Soder*, *Istvánffy Gabriella*, *gróf Lázár Árpádné*, *Kerekes*, *gróf Pejacevich Jolán*, *Büttner Helen*, *Pogány Willy*, *Kőnek Ida*, *Farkas Imre*, *Beödi Balogh Gábor*, *Hadzsy Olga*, *Udvary Géza*, *Klammer Mariska*, *Veress Zoltán*, *Ligeti Miklós*, *Brück Hermína*, *Turán-Hacker Mária*, *Szirmay*, *Stróbl Zsófia*, *L. Popper Aranka*, *Némethyné Udvardy Flóra*, *Veress Zoltánné*, *Tomasek Emma*, *báró Splényi Ernesztina*, *Hűvös László*, *Czóbel Margit* és *Kallós Ede* művei.

Minden belépőjegy egyszersmind sorsjegy volt; nyereménytárgyul *Boemm Ritta* csendéletét tűzték ki. A sorsolásnál a283-as számot húzták ki.

Közbejött akadályok miatt *Jászai Mari* és *Pálmai Ilka* nem vállalkozhatott az árverező szerepére, helyettük elsőnap *Nagy Endre*, a kiváló conférencier végezte jóízű humorral és kifogyhatatlan ötletességgel az árverező munkáját. Az aukció második napján *Molnár Victor* né töltötte be pompásan az árverező szerepét, nagy hálaára kötelezve a bizottságot e munka elvégzésével.

A karácsonyi bazar rendezése körül is kifogyhatatlan buzgóságot tanúsítottak tagtársaink. Koraregeltől a késő esti órákig ellátták a bazárban vállalt munkájukat nagy lelkiismeretességgel. A pénztáros felelősségteljes munkakörét *Seenger Ida* töltötte be, míg a bazárral kapcsolatos előadások rendezését *Behr Hilda* végezte. A bazár keretében december 1-én *gróf Teleki Sándorné*, december 2-án *Lux Terka* tartottak felolvasást, míg december 3-án *Miss Cicely Corbett* énekprodukciókkal szórakoztatta a közönséget.

December folyamán az iroda önkéntes munkatársak segítségével intenzíven dolgozott azon, hogy a külföldi sajtó és érdeklődő elvbarátaink újabb tájékoztatást kapjanak a kongresszusi előkészületekről.

A kalauzólo bizottság megtekintései: 6-án, hétfőn d. e. 10 órakor a Szépművészeti Múzeum megtekintése *dr. Meller Simon* igazgató úr előadása és vezetése mellett.

20-án, hétfőn d. u. 6 órakor a *Társadalmi Múzeum* megtekintése *Szántó Menyhért min. osztálytanácsos* úr, a múzeum igazgatója vezetésével.

A tolmácsoló bizottság szintén tervez két érdekes megtekintést, és pedig: *Térey Gábor* igazgató úr vezetése mellett a *Szépművészeti Múzeumot* és *Radisics Jenő* igazgató úr vezetésével az *Iparművészeti Múzeumot*, A megtekintések pontos idejéről a bizottság külön értesít a tagokat.

A francia, angol és esperanto tanfolyamra hallgatókat még felvesznek. Jelentkezők a bizottság elnökéhez". *Szirmay Oszkár* néhez forduljanak. (Telefon 37-43)

Január elején ülést tart a *gazdasági bizottság* is, az ülés idejéről és tárgyról külön meghívókat küldenek szét a bizottság tagjainak.

Az iroda örömmel fogadja munkára jelentkező tagtársak segítségét, Főleg kitűnő angol, francia és német munkaerőkre van szükség, de természetesen szívesen látja azokat is, akik bár ezen nyelveket tökéletesen nem bírják, másfajta irodai munkát lelkiismeretesen elvégezni hajlandóak.